Neologismele „revizitate”. Cuvinte care „bat la poarta limbii române”

Constantin MANEA, Maria-Camelia MANEA
Dănuţa Magdalena PRUNEANU*

Key-words: *neologisms, English loanwords in Romanian, Anglicisms, semantic issues, barbarisms and solecisms, specialized or technical terms, standardization*

Lexicul, care se află în legătură nemijlocită cu viaţa materială şi spirituală a vorbitorilor unei limbi naturale, evoluează odată cu dezvoltarea civilizaţiei dintr-o anume arie social-istorică şi lingvistică (Antoine Meillet spunea că „orice vocabular exprimă, de fapt, o civilizaţie”). După cum se ştie, vocabularul este compartimentul limbii cel mai labil, dar şi cel mai deschis influenţelor externe. Încă din perioada clasicilor literaturii române, adică de la sfârşitul secolului al XIX-lea, problema acceptării şi folosirii neologismelor era destul de intens dezbătută. Se aveau în vedere, în principiu, binefacerile neologismului, *spiritul limbii* fiind chemat să aleagă şi să reţină cuvintele şi formele cele mai profitabile, în opoziţie cu excesul de neologisme sau introducerea în limbă a *barbarismelor*. Că limba avea, în scopul selectării, propria ei „înţelepciune” subiacentă, voiau să demonstreze luări de poziţie precum fragmentul exemplificator citat în continuare, în care autorul, Al. Vlahuţă, pune faţă în faţă cuvintele vechi ale limbii române şi termenii neologici, tot mai populari în epocă, îndeosebi în scrierile literare: „*el* [poporul] – de rând cum este şi fără ştiinţă de carte – şi-a plâns *amarul şi nestatorniciile ursitei*, în loc de *aflicţiunea şi inconstanţele destinului*, pentru că el şi-a pus în cântec *firea lui vitejească*, *dar potolită şi fără făţărnicie*, în loc de *natura ori naturelul brav sau eroic*, *dar calm şi fără ipocrizie*, în sfârşit, pentru că el s-a ştiut necurmat purtând în pieptu-i *dragoste* în loc de *amor*, *jale* în loc de *doliu*, *nădejde de mântuire* în loc de *speranţă de salvare*, *îndoială* în loc de *dubiu*, *groază* în loc de *teroare*, *patimă* în loc de *pasiune*, şi aşa mai departe” (Vlahuţă, *Scrieri alese*, vol II, p. 548, apud Bulgăr: 1976). La fel de adevărat este şi că termeni precum *agie*, *besactea*, *caimacam*, *dărab*, *divan*, *geremea*, *pârâş*, *a poftori*, *polc*, *polcovnic*, *tergiman/tărdziman*, au fost, în mod fericit şi necesar, înlocuite, respectiv, prin *poliţie*, *casetă*, *ambasador*, *calup*, *consiliu*, *amendă*, *reclamant*, *a repeta*, *regiment*, *colonel*, *traducător* sau *translator*, ceea ce a reprezentat o modalitate clară şi eficientă de înnoire, modernizare şi internaţionalizare (predominant latino-romanică) a limbii române. Aspectul acesta, al înnoirii lexicale, opuse principial atitudinii antineologice ori abuzurilor de tip „purist”/„neaoşist”, a fost remarcat şi de Alexandru Graur: „Orice ţăran cunoaşte pe

* Universitatea din Pitești, România.

BDD-V2528 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:01 UTC)

funcţie, *imediat*, *administraţie*, dar foarte puţini ştiu ce e *dregătorie*, *nemijlocit*, *oblăduire*" (*Neologismele*, Bucureşti, M.O., Imprimeria Naţională, 1937, p. 14).

Dar, pe lângă neologismele propriu-zise, există şi destule cazuri de neologisme învechite (este vorba despre termeni, dar şi – sau mai ales – forme) care nu s-au impus, n-au rămas adică, în vocabularul limbii române, deşi au fost, nu foarte demult la scara istoriei, „cuvinte noi". Uneori, este vorba despre creaţii personale, de întrebuinţări ţinând de natura idiolectului. Într-o proporţie foarte mare, neologismele acestea desuete, (mai) vechi în limbă, constituie adevărate documente de istorie a limbii literare. Iată doar câteva ilustrări, provenind dintre termenii fişaţi şi selectaţi de noi: „*prozaişti* ai ştiinţei" (T. Maiorescu, *Critice*, p. 112, apud Bulgăr 1976), „*ne*precisă", „expresia *imagică* şi naivă a omului simplu", „un traducător *congenial*" (L. Rebreanu, *Amalgam*, 1943, *ibidem*), „*dialectizare* a graiului viu", „(procedură) *estremitară*" (M. Eminescu), „succesul sau *ne*succesul eventual" (Gala Galaction), „*Metaforismul* de salturi temerare", „cea mai genială *cosmopeie* a literaturii universale" (Blaga), „*speculatori* şi traficanţi" (în sensul de *speculanţi*), „de dragul stilului *similicronicăresc* […] al operei *sadoveneşti*" (Cezar Petrescu), „*califonia* [subl. autorului], sunetul lui [al cuvântului] armonios" (V. Eftimiu, *Magia cuvintelor*), „Înţelesul cuvîntului este vădit *idealistic*" (George Călinescu); „*Italianizantul* care era acest scriitor muntean" (N. Iorga, *Sfaturi pe întuneric*); „Marin Preda este comportist" (Savin Bratu, în „Viaţa românească", 1964, apud postfaţa la *Întâlnirea din Pământuri*, BPT/„Jurnalul Naţional", 2010). Oare mai foloseşte cineva azi exprimarea *complement* ***nedrept*** (pentru *complement* ***indirect***)? (v. *Dicţionar englez-român Panovf*, 1981).

Unor termeni precum cei mai sus citaţi li se opun forme recente sau foarte recente, împrumutate sau adaptate din limbi străine de cultură, ori formate, după modele străine, pe terenul limbii române – cum ar fi: „imagine *satelitară*"; *a antropiza*, *antropizat*, *antropizare*, „rurbanizare" (termen care apare pus între ghilimele chiar în textul respectiv); „convergenţă a fluxurilor *transfrontaliere*"; *neominorităţi* [naţionale – de exemplu, indienii, chinezii, africanii etc., veniţi mai de curând în România]; *metanier* (ca substantiv, cf. *petrolier*); (toate exemplele au fost selectate dintr-un manual de geografie pentru clasa a XII-a, apărut la editura CD Press în 2007); „*regionare* a unui teritoriu" (sau, către sfârşitul aceluiaşi manual, forma – şi ideea de – *regionalizare*, căreia i se şi dau 3 sau 4 definiţii). Pe de altă parte, ar fi interesant de alcătuit o listă cu exemple de cuvinte şi expresii care şi-au pierdut sensul iniţial sau tradiţional, acesta fiind extins sau transferat la alte realităţi – potrivit cu maşinile, operaţiunile etc. nou apărute (cf. *a scrie la maşină*/*a dactilografia*, folosite incidental şi pentru computer; acum, la computer textele se *editează*). Foarte mulţi astfel de termeni recenţi sunt ilustrativi pentru mecanismele de formare a cuvintelor – de ex. „o pasă *semidecisivă*" (comentator sportiv, *Eurosport2*, 8.07.2012); „[Plăcile Cesarom au] o *lucrabilitate* superioară" (publicitate la ProTV); *crionaut* (în revista „Magazin", nr. 13, 31 martie 2011, p. 4), *criogenizare*, *criogenizat*. În mod firesc, am putea spune, unele forme recente sunt ilustrări ale afluxului lexical anglizant, atât de caracteristic perioadei actuale; de pildă: *extraopţiune*. (Să se compare cu sensurile termenului *extra*, respectiv prefixului *extra-*, din limba engleză: (1) „(a person or thing that is) additional"; (2) „unusually; exceptionally: *an extra fast car* [C18: perhaps shortened from

BDD-V2528 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:01 UTC)

EXTRAORDINARY]” – COLL).[1] Dar şi alte limbi (cum ar fi italiana) participă la această îmbogăţire neologică fără precedent: „Singurul *stranier* [cu pl. *stranieri*, cu *-i* final scurt, ca în *şoferi*, *rangeri* etc.] din echipa Spaniei” (comentator TV sportiv, *Eurosport2*, 8.07.2012).

Din nefericire, uzul eronat se poate observa destul de frecvent în aria de cuprindere a neologismului. Acesta se referă, de multe ori, la cuvinte sau forme provenite din anglicisme greşit preluate: „Obiectivele tuturor colaboratorilor trebuie să fie *priorizate*” (dintr-un articol de managementul întreprinderii scris de un angajat al firmei *Dacia Renault*). Uzul eronat şi improprietatea formal-semantică pot fi întâlnite adesea în discursul public; un membru al Consiliului Superior al Magistraturii, vorbind la TV, folosea termeni precum *deviaj* sau *antepronunţare* (ar fi de observat, între altele, că nu există şi termenul, altfel posibil din punct de vedere pur teoretic, *prepronunţare*). La fel putem întâlni, de pildă, *corecţii*, pentru *corectări*, *corijări* [referitor la buget etc.]. Este adevărat că DLR îl dă pe *corecţie* ca fiind *rar* în sensul de „corectare, îndreptare”, dar cert e faptul că termenul a început să fie folosit practic exclusiv în contexte tehnico-ştiinţifice, specializate (de pildă, referitor la un mecanism numai aşa se spune, *corecţie*, în sensul de „ajustare”).

Există însă, mai ales în mass-media, o sumedenie de termeni care întrunesc toate elementele definitorii ale noţiunii de *barbarism*. În principiu, este vorba despre neologisme asimilate incomplet sau eronat de către (anumite categorii de) vorbitori ai limbii române, adevărate xenisme sau termeni care nu sunt neapărat necesari din punct de vedere informaţional-funcţional… Referindu-ne la anglicisme, ar fi de observat faptul că multe „barbarisme” s-au format de fapt prin preluarea şi extinderea sensului unor termeni preexistenţi în limbă, care aveau o formă asemănătoare şi/sau o origine comună, cum ar fi *decadă*, *reabilitare* sau *locaţie*, ceea ce poate duce de foarte multe ori la situaţii de echivoc. Felurite exemple de „cuvinte rău formate”, cum ar fi „fault *cartonabil*” (termen întrebuinţat de un crainic sportiv al TVR1, în timpul Campionatului Mondial de Fotbal din 2010, comentând semifinala Olanda-Uruguay) ne pun în prezenţa unor formaţii posibile, deşi foarte problematice (în cazul de faţă, în primul rând pentru că adjectivul terminat în *-abil* provine de la un substantiv, nu de la un verb, ca, de pildă *sancţionabil* sau *pedepsibil*); la fel, un pamfletar şi politician român e mândru că a „patentat” forma *puşcăriabil*. În mod asemănător, există neologisme (teoretic) posibile, preluate din limbi ca franceza sau engleza, dar pe care nu le dau nici dicţionarele curente ale limbii engleze ori ale limbii franceze, de ex. „fond de teint *matifiant* compact”/ „*matifying* compact foundation” (produs cosmetic sub marca *Sephora*); cum s-ar zice aşadar în româneşte, *a matifia* sau *a matiza*? De asemenea, pot fi remarcate neologisme cel puţin discutabile, puse în circulaţie de persoane prea grăbite să accepte termeni, forme sau sensuri noi; de exemplu, la nivel semantic, „[un atlet care] a *rectificat* de [n] ori recordul mondial”. Considerăm şi că preluarea adj. *maternal* din limba engleză reprezintă un abuz lexical: „concediu *maternal*”. (Să se compare cu rom. „concediu de *maternitate*”, dar şi „unchi *matern*”; cf. engl. *maternal*: „1. of, relating to, derived from, or characteristic of a mother; 2. related

[1] Singurul sens asemănător înregistrat în DLR pentru prefixul *extra-* este cel de „foarte”, în *extraurgent*.

BDD-V2528 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:01 UTC)

through the mother's side of the family: *his maternal uncle*" – COLL). Oricum, credem că situaţia înregistrării neologismelor în dicţionarele limbii române este cât se poate de importantă, chiar şi pentru profesorii de limbi străine sau pentru lexicografi. Un exemplu: „**employer** *smf*. patron; angajator" (dar ultimul termen nu este înregistrat de majoritatea dicţionarelor noastre monolingve); ne putem întreba, ce statut au, din acest punct de vedere, termeni ca *locaţie* „situare, loc (de desfăşurare), poziţie, sediu", *vocal* „vehement, critic", *a edita*, *soft(ware)*? Pe de altă parte, ar fi de remarcat tendinţa de specializare extremă a unor neologisme (cele aparţinând vocabularelor tehnico-ştiinţifice de mare specializare sau care se reclamă de la acestea – cu alte cuvinte, ceea ce se numeşte în limba engleză *technical terms*); de exemplu, *intruzie mnezică*, *efebofobie* (ambele, folosite în domeniul pedagogiei şi psihologiei). Alteori, colocaţia este cea care impune un sens (relativ) nou; apare deci ceea ce s-ar numi un neologism colocativ: „Frişcă *spray*" (dintr-o broşură publicitară tipărită de magazinele *Kaufland*); un caz destul de interesant de sens nou, filtrat prin prisma colocaţiei noi, specializate, este adjectivul *real*: „Chiar dacă *economia reală* va începe să-şi revină [...], restanţele vor continua să crească…" („Adevărul de seară", luni, 4 ianuarie 2010, p. 13). Tot colocaţia duce la apariţia unor sintagme specializate ca „piaţă *volantă*". Aspectele semantice care ţin de specializarea domenială sunt de altfel destul de numeroase în contextul activităţii de comerţ, dar şi de marketing şi publicitate. De multe ori, ele fac parte din denumiri comerciale inedite sau total neobişnuite: „unt *tartinabil*", „mălai *cremogen*" etc. „Alunele *de pădure*" denumesc un sortiment de alune (din genul *Corylus avellana* – deşi, în realitate, este vorba despre aşa-numitele *alune turceşti*, cărora grecii le zic *funduki*), care trebuie pur şi simplu diferenţiate de „alunele de pământ/americane" (*Apios tuberosa*). De observat că însăşi denumirea (la origine, comercială) de *alună* este, astăzi, tributară engl. *nut* („1. a dry one-seeded indehiscent fruit that usually possesses a woody wall; 2. (not in technical use) any similar fruit, such as the walnut, having a hard shell and an edible kernel; 3. the edible kernel of such a fruit" – COLL); de obicei, acum oamenii, când mănâncă „alune (sărate/prăjite etc.)", mănâncă, de fapt, *arahide*… La fel s-a întâmplat, din punct de vedere semantic, şi cu *făina albă* sau *făina de grâu* – opuse de limbajul comercial *făinii de porumb* (adică, *mălaiului*), ori poate şi *făinii de secară*, *făinii de mei*, *hrişcă* etc.

În alt context, probleme semantice apar acolo unde uzul, propriu unor utilizatori cu o cultură medie sau submedie, tinde să impună sensuri improprii pentru termeni fals sau aproximativ înţeleşi în contexte tipice. Este cazul unor termeni ca: *inerent*,[2] *lasciv*, *a preconiza*,[3] *oneros*, *salutar* (v. şi Manea: 2010); de exemplu, „preţul [construcţiei stadionului] *se preconizează că* a fost cuprins între [...]" (comentator TV, transmiţând de la Olimpiada de la Londra 2012). Alteori, este vorba pur şi simplu despre pierderea sensului etimologic/iniţial: *an sabatic* (definit de *Legea învăţământului* din ţara noastră ca fiind anul liber pe care un cadru didactic poate să-l obţină dacă are cel puţin cinci ani de vechime în învăţământ). Să se compare cu engl. *sabbatical* „1. denoting a period of leave granted to university

[2] Termenul *inerent* este glosat de DLR ca „nedespărţit".

[3] Singurul sens dat de DLR pentru uzul actual al verbului *a preconiza* este acela de „a propune, a recomanda, a indica, a concepe drept cel mai potrivit".

BDD-V2528 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:01 UTC)

staff, teachers, etc., esp. approximately every seventh year: *a sabbatical year*; *sabbatical leave*; 2. denoting a post that renders the holder eligible for such leave; 3. any sabbatical period [C16: from Greek *sabbatikos*; see SABBATH]” (COLL). În mod contrar (sau cel puţin acţionând în sens de remediu), creativitatea lexicală se manifestă destul de activ (iar, uneori, chiar la modul absolut) în limba română contemporană: „[...] poartă urmele unui conflict *abraziv*” (comentator sportiv, la postul TV *Eurosport2*, 8.07.2012). În unele cazuri, este vorba despre creaţii neologice tributare domeniului – ba chiar stilului – tehnic (sau tehnico-ştiinţific): „securistul *reşapat*” [era vorba despre omul de afaceri D. Voiculescu] – (în ziarul „Curentul”, 4 febr. 2011, p. 2). Alteori, avem de-a face cu creaţii personale, unele deosebit de savuroase: „agenţie de *fraieraj*” (cf. „agenţie de *brokeraj*” – David Ilina, *Al treilea infinit*, Editura Tiparg, 2010; p. 92). Remarci (sau… *remarce*) interesante se pot face şi în legătură cu forma – şi funcţionarea morfologică, în primul rând flexionară – a unor termeni neologici. Există, de pildă, o tendinţă, destul de veche în limbă, de a atribui gen gramatical, prin refacerea analogică a formei de plural, respectiv de singular. Unele substantive neutre (de exemplu *robinet*, *vagonet*, *virus*) devin masculine – *robineţi*, *vagoneţi*, *viruşi* –, prin refacerea analogică a formei de plural (cf. substantivele masculine de tipul *cadet-cadeţi*, *mus-muşi*), iar altele (de exemplu *celenterat*, *imparicopitat*, *porcin*) devin feminine (la singular: *o celenterată*, *o imparicopitată*, *o porcină*), prin refacerea formei de singular după forma de plural (simţită ca fiind specifică pentru feminin – poate şi cf. subst. *fiinţă*, deşi, în mod normal, raportarea semantică ar fi trebuit să se facă la *animal*). Prima dintre aceste tendinţe ale uzului „în mişcare” afectează neologismele (percepute ca) tehnico-ştiinţifice (sau termenii provenind din „vocabularele specializate”) (v. şi Manea: 2010), de pildă: „*clusterii* se aleg printr-un program complet aleatoriu” (citat dintr-o lucrare de statistică economică); *sfincteri* (formă auzită de la un inginer); „*regiştri* (de orgă)”, (în revista „Magazin istoric”, febr. 2011, p. 93). Personal [C.M.], am asistat la o controversă lingvistică amicală şi amuzantă între un administrator de bloc şi un fost administrator, din care am putut reţine că forma de plural *contori* se foloseşte pentru aparatele care înregistrează consumul de apă, în vreme ce forma *contoare* este pentru cele electrice. Fireşte că normarea lingvistică devine, în urma acţiunii unor astfel de mecanisme şi fenomene bazate pe analogie şi atracţia contextului domenial, mai dificilă în mod exponenţial (ca să folosim alt neologism la modă – cf. engl. *exponential* „ [...] 4. *Informal*. very rapid” – COLL). Şi tot domeniul normării lingvistice se resimte, în sens negativ, sub efectul influenţei (abuziv) anglizante care se manifestă actualmente, atât la nivel fonetic („un *càrgo* a eşuat…” – pronunţare auzită într-un jurnal TV), cât şi la nivel ortografic (*Eritrea* – în loc de *Eritreea*, *mediteranean* – în loc de *mediteraneean*, *Suriname* – în loc de *Surinam* – aşa cum apare într-un manual de geografie pentru clasa a XII-a, Editura CD Press, 2007).

Ca ilustrare a procesului de pătrundere pletorică în vocabularul limbii române contemporane a neologismelor mai mult sau mai puţin ilustrative pentru dezvoltarea actuală a societăţii *globalizate* (ori, ca să folosim un termen de origine franceză, *mondializate*), am recurs la cazuri relevante de anglicisme. Este practic redundant să afirmăm că anglicismele nou pătrunse în limba română constituie un corpus cu totul remarcabil, mai ales în perioada ultimelor două decenii şi ceva. Aceşti termeni

BDD-V2528 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:01 UTC)

ilustrează domenii dintre cele mai variate, dintre care domeniul financiar-bancar, cel ştiinţifico-tehnic, al modei şi vieţii mondene, cel al activităţilor sportive şi recreaţionale (ori de *loisir*/ *entertainment*) constituie partea cea mai consistentă. Abundenţa lor se manifestă la modul absolut, fie că este vorba despre: (1) Domeniul economic şi financiar. „Adevărul *Holding*" (cf. engl. *holding* „[...] 2. (often pl.) property to which the holder has legal title, such as land, stocks, shares, and other investments" – COLL) – în articolul de reclamă din „Adevărul de seară", luni, 4 ianuarie 2010, p. 7); „USD", „GBP" (vs *CHF*) – abrevieri scrise, în mod curent, pe panourile de afişare de la casele de schimb valutar. (2) Domeniul tehnicii şi al ştiinţelor: *şelf* (termen din domeniul geologiei – cf. engl. *shelf* „*Mining* a layer of bedrock hit when sinking a shaft" – COLL); *copywriter, dogger* (cf. engl. *dogger* „a large concretion of consolidated material occurring in certain sedimentary rocks" – COLL); *tory* (cf. engl. *Tory* „1. a member of the Conservative Party in Great Britain or Canada; 2. a member of the English political party that opposed the exclusion of James, Duke of York from the royal succession (1679–1680). Tory remained the label for subsequent major conservative interests until they gave birth to the Conservative Party in the 1830s" – COLL), *cool*, etc. Toate cuvintele de mai sus sunt consemnate şi în $DOOM_2$. (3) Domeniul modei: *model*(*l*)*ing, streci* – din engl. *stretch pants* (McM). Unii termeni din această categorie au intrat mai demult în limbă: *bermude* – cf. engl. *Bermuda shorts* „close-fitting shorts that come down to the knees. Also called: *Bermudas*" (COLL). (4) Domeniul alimentaţiei şi al artei culinare: „Fructele crude, consumate sub formă de salate şi *shake-uri*…" („Adevărul de seară", luni, 4 ianuarie 2010, p. 12). (5) Domeniul ştiinţelor umanistice: „pronume *emfatic*", „construcţie *emfatică*"; termenul *emfatic* este atestat din abundenţă, în lucrările de gramatică, cu sensul din limba engleză (*emphatic* „stressed") – de exemplu, el apare în programa de limba engleză de la Academia de Poliţie. (6) Vorbirea curentă, limbajul presei (şi, în general, al *mass media*). Un termen pe cale de a intra în limbă cu drepturi depline este *utilitate* (cu forma de plural, *utilităţi*), de ex. „apartament dotat cu toate utilităţile", cf. engl. *utility* „a public service, such as the bus system; public utility" – COLL.); la fel, cuvântul *exponenţial*, chiar pătruns indirect în română, este tributar limbii engleze (*exponential* „*Informal*. very rapid").

Interesante ni se par, din perspectiva actuală a studiului limbii române, anglicismele mai vechi în limbă, dintre care unele sunt deja – sau demult – căzute în desuetudine. Aşa de pildă, termenul *bristol*, care apare în opera lui Caragiale de exemplu (cu accentuare pe silaba finală, aşadar potrivit pronunţiei franţuzeşti), are un etimon (fie şi indirect) englezesc – deşi termenul *bristól* a fost preluat, fără îndoială, din franceză; forma din engleză, *Bristol board*, este glosată ca: „a heavy smooth cardboard of fine quality, used for printing and drawing" (COLL). Tot la Caragiale (dar şi la mulţi dintre autorii contemporani lui) apare termenul *chembrică*, tot anglicism la origine, deşi de sursă îndepărtată flamandă (*cambric* „a fine white linen or cotton fabric [C16: from Flemish *Kamerijk* CAMBRAI]" COLL). În prefaţa romanului *La Medeleni*, autorul, Ionel Teodoreanu, spune că făcea *patinaj* şi *sketing* [sic!]. În volumul *Amintiri despre Caragiale* (apărut în Editura Minerva, 1972), la p. 21, Arghezi spune: „îşi priveau cu mulţumire forma ghetelor galbene, prin care totuşi relieful de la degetul mare al piciorului, comprimat de rigorile *boxului calf*,

BDD-V2528 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:01 UTC)

până la lustru…” (v. engl. *box calf* „black calfskin leather, tanned with chromium salts, having a pattern of fine creases formed by boarding [C20: named after *Joseph Box*, London shoemaker]” – COLL]; în românește a rămas doar forma *box*. Iar la p. 31 apare: „gustul american, cunoscut mai mult în etichetele șampaniilor franceze *Extra dri*, *Triple sec*…” [subl. autorului: cu litere italice]. În același volum, la p. 56, într-un fragment de B. Ștefănescu-Delavrancea, se folosește termenul *sleeping-car* „vagon de dormit”. Într-un articol al aceluiași Tudor Arghezi, din revista „Luceafărul”, I, XII, 1958, apar exprimări precum: „Natura mi-a dat un ceea ce se cheamă *standard* de viață ridicat…”, *mohairul* (cf. engl. *mohair* „1. Also called: *angora*. the long soft silky hair that makes up the outer coat of the Angora goat; 2. a fabric made from the yarn of this hair and cotton or wool; (as modifier): *a mohair suit* [C16: variant (influenced by *hair*) of earlier *mocayare*, ultimately from Arabic *mukhayyar*, literally: choice, from *khayyara* to choose]” – COLL). Alți termeni neologici cunosc o nouă tinerețe: „S-a statornicit încă de la Homer că scriitorul reprezintă *excelența* artistică a limbii” (Arghezi, *ibidem*). Termenul este acum revigorat, din surse directe anglo-americane, apărând în sintagme ca „premiu de excelență”; în DLR *excelență* este glosat astfel: „2. calitatea de a fi excelent; înalt grad de perfecțiune, superioritate”. Termenul *nursă* e întrebuințat azi în mod curent – ca și *nursing*; dar *nursă* s-a mai folosit cândva, cu sensul de „doică”: „*nursa* căreia îi fusese încredințat” (în *Toate pânzele sus!*, vol. II, Editura Art/„Jurnalul Național”, 2009, p. 53). Mai aproape de zilele noastre, s-a zis „a da (un gol)/a marca (un gol)/a șuta cu *ristul*” (cf. engl. *wrist* „1. *Anatomy*. the joint between the forearm and the hand. Technical name: *carpus*; 2. the part of a sleeve or glove that covers the wrist” – COLL).

Cazuri aparte sunt, neîndoielnic, acele cuvinte, forme sau sensuri tributare limbii engleze, care sunt mai vechi, dar au fost preluate fără îndoială de către autorul în cauză direct „de la sursă”, adică prin contact cultural nemijlocit. De pildă, Petre Pandrea (în volumul *Germania hitleristă*, Editura „Adevărul”, 1937) spune: „[...] jocul trebuie să fie *fair* (cinstit și elegant)…” (p. 27); „despărțind *City*-ul și Alt-Berlin de vestul orașului [Berlin!]”; „Papen [...] era *outsider* [subl. autor.]”; *beafsteac*; „în fruntea *celor un milion de trupe* de asalt…” (cf. engl. *troops* „soldiers”); „național-socialismul este ca friptura „rumpsteck” [sic]: pe dinafară cafenie, pe dinăuntru roșie-bolșevică”; „Din Fichte [...] hitleriștii fac un *herold* [?] al odioasei lor dictaturi”; „[...] conțin următorul *lament* [?] ca un fir roșu”. În mod oarecum asemănător, se pot face observații asupra destinului sensurilor și cuvintelor pătrunse într-o limbă anume. Iată, de pildă, cum se trata din punct de vedere semantic termenul englezesc *rating* prin anii ’80 ai secolului trecut, în dicționarul englez-român de uz școlar al Irinei Panovf: „**rating** *s*. 1. *nenum*. evaluare. 2. *amer*. *școl*. notă. 3. clasare”. Să se compare sensurile de mai sus cu sensul termenului *rating*, ajuns atât de frecvent în presa de azi. Și iată cum era echivalată/explicată, în același dicționar, expresia *in terms of* – azi calchiată (sub forma *în termeni de*) și aflată într-o vogă asemănătoare termenului mai sus citat: „*in terms of*: (a) exprimat în; (b) în funcție de”; sau cum era glosat termenul *terminal*: „I. *s*. 1. capăt de linie. 2. aerogară”. Și exemplele ar putea continua, chiar și numai din sursa citată. Folosind date selectate din același dicționar, putem ilustra și o chestiune legată de preluarea formei unor anglicisme care erau deja (destul de) vechi în românește: „**stewardess**

BDD-V2528 © 2013 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:01 UTC)

/'stjuodis/ *s*. stewardesă", dar „**steward** *s*. [...] stiuard" (sic!). La fel de interesantă ca folosirea sau preluarea propriu-zisă a anglicismului în cauză ni se pare atitudinea faţă de neologism a autorului preluării (sau, unde e cazul, al traducerii) respective. De exemplu, „un taior – pe care-l poartă la *week-end*" (în traducerea romanului *Inelele din Bicêtre*, de Georges Simenon, Editura pentru Literatură Universală, 1968, p. 152); este de remarcat prepoziţia, aceeaşi ca în engleză (*at the weekend*), ca şi scrierea italizată, în textul traducerii, a cuvântului *week-end* – care era simţit în epocă, în limba originalului, franceza, drept xenism. Dar şi mai interesantă – în sensul de relevantă – credem că este atitudinea utilizatorului nativ al limbii – scriitor sau nu – faţă de neologismul de sorginte anglo-americană. În context, cea mai normală atitudine pare să fie cea ironică, critic-demitizantă; iată o astfel de atitudine ironic-difidentă ilustrată de opera literară cea mai cunoscută a scriitorului român Radu Tudoran, referitor la termenii *bar* şi *tejghea* şi, respectiv, *barman*: „[...] se îndreptă spre omul de la bar, adică de la tejghea, ca să întrebuinţăm un cuvânt care nu spune nici mai mult, nici mai puţin decît celălalt. Cârciumarul – de ce i-am mai spune barman, după ce am vorbit de tejghea? – era alb şi umflat ca o balenă…" (*Toate pânzele sus!*, vol. II, Editura Art/„Jurnalul Naţional", 2009, p. 168). Alteori, atitudinea de distanţare ironică sau critică are valenţe umoristice: „Dl. [...] a *dezvoltat* nişte bătături" – în loc de „a căpătat…", cf. engl *to develop* „to contract (a disease or illness)" (termen folosit de Monica Anghel, într-o emisiune la *Europa FM*, 13 oct. 2010).

Este adevărat că termenii mai nou pătrunşi în limbă sunt percepuţi ca fiind mai degrabă marginali – sau comparativ specializaţi: „(pui) *griller*" (cf. engl. *griller* „food cooked by grilling" – COLL; în engleză, termenul este contrapus lui *boiler* „a tough old chicken for cooking by boiling" – COLL); *LCD* (cf. engl. *LCD* „liquid-crystal display"), termen pătruns în uzul curent al limbii române (şi, lucru consemnabil, cu pronunţarea englezească a literelor din care este format acronimul). Tot termeni comparativ marginali sunt cei (super)specializaţi – fie că provin din domeniul economic, tehnic propriu-zis, financiar-bancar, din domeniul tehnologiei informaţiei şi al comunicaţiilor, din domeniul comerţului, al ştiinţelor umanistice, al sportului și *entertainmentului* sau al artei. ● Termeni reprezentativi pentru domeniul electronicii sau din domeniul *IT* (adică, al tehnologiei informaţiei). Deşi termeni (comparativ) specializaţi, acestea sunt cuvinte devenite, în ultima vreme, din ce în ce mai frecvente: *examen CT* („computerized tomography"); *backing system* „sistem de rezervă (în electronică, în domeniul computerelor)"; „*Player* P1580 Samsung"; *Autocd* „aparat pentru CD – montat la bordul unui automobil"; „*a salva* (un document în format electronic)", *salvare* – cf. engl. *to save* „*Computer technol*. an instruction to write information from the memory onto a tape or disk" – COLL. ● Termeni reprezentativi pentru domeniul economiei: „*off-set* «program de compensare economică»" („Adevărul de duminică", 26.03.2010, p. 4); „[Ei] cu cine fac *banking*?" (reclamă TV, pentru o anumită bancă). ● Termeni reprezentativi pentru domeniul tehnicii generale sau al transporturilor: *paletizare*, *a paletiza* (cf. engl. *palletize* or *palletise* „(tr.) to stack or transport on a pallet or pallets", *palletization*/*palletisation*; (auzită de la un cadru tehnic): *OSB* „oriented stratified board". ● Termeni reprezentativi pentru domeniul comerţului: *testere* (adică recipiente de sticlă pentru parfum etc.), cf. engl. *tester*[1] „a person or thing that tests

BDD-V2528 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:01 UTC)

or is used for testing” – COLL; „pătură *fleece*” (într-o broşură de prezentare şi reclamă, ofertă la magazinele Kaufland, în nov.-dec. 2010). ● Termeni reprezentativi pentru domeniul sportului, al activităţilor recreative etc.: *topo* (cf. engl. *topo* „*Mountaineering*. a picture of a mountain with details of climbing routes superimposed on it [C20: shortened from *topographical picture*]”), *faţă* (cf engl. *face* „*Mountaineering*. a steep side of a mountain, bounded by ridges”), *nucă* (cf engl. *nut* „*Mountaineering*. a variously shaped small metal block, usually a wedge or hexagonal prism (originally an ordinary engineer’s nut) with a wire or rope loop attached, for jamming into a crack to provide security”) etc., din vocabularul alpiniştilor. ● Termeni reprezentativi pentru domeniul ştiinţelor umanistice şi al artei: rom. *apelativ* este inspirat de engl. *appellative* „1. an identifying name or title; appellation; 2. *Grammar*. another word for *common noun*”; „[...] lucrând într-un teatru *underground*” (*Adevărul*, 18 iulie 2010, p. 25).

Din raţiuni care ţin de valoarea şi cantitatea informativă, ca şi de frecvenţa relativă, unele anglicisme au fost preluate – şi sunt, dealtfel, folosite – ca atare, deci cu forma lor originară. De fapt, tot mai mulţi vorbitori sunt familiarizaţi cu vocabularele specifice diverselor domenii de specialitate: „[...] apreciază Dragoş Cabat, *managing partner* în cadrul firmei de consultanţă financiară *Financial View*”; („Adevărul de seară”, luni, 4 ianuarie 2010, p. 13) – context în care ar fi cazul să ne gândim cum de mai există, totuşi, şi forme ca *revizor contabil*, *contabil-şef* sau *economist-şef*; „*Timing*-ul e excelent (comentator TV, *Eurosport2*, 8.07.2012); „finala jucată de un nou *Dream Team*” (comentator TV, la Olimpiada de vară din august 2012); „aşa, un *overview* al situaţiei din echipă” (commentator TV, *Eurosport2*, 8.07.2012); „[...] *aka*…” (era vorba despre un produs, nu despre o persoană! – cf. engl. *a.k.a*. or *AKA* „*abbrev*. *for* also known as”), „În seara asta avem un *line-up* [de „vedete”, DJ-i etc.] excepţional” (cf. engl *line-up* „1. a row or arrangement of people or things assembled for a particular purpose: *the line-up for the football match*; 2. the members of such a row or arrangement” – COLL), ambele exemple auzite la *Radio 21 FM*; „Realitatea TV, cu un *share* mediu de 4,2%” (în sensul de „cotă (de audienţă)” (*B1TV*, 7 aug. 2012). Dealtfel, acelaşi lucru se întâmplă şi în alte limbi – de pildă, în limba franceză –, nu numai în română. De pildă, o anecdotă-parodie franţuzească (primită de pe Internet) cuprinde şi următorii termeni: „Le Parti Communiste, la Ligue Communiste Révolutionnaire organisent des *seat-ins* [sic!] et des manifestations devant la maison de la fourmi. [...] La cigale meurt d’une *overdose*. [...] La maison est *squattée* par un *gang* de cafards immigrés” (v., respectiv, engl. *sit-in* „1. a form of civil disobedience in which demonstrators occupy seats in a public place and refuse to move as a protest; 2. another term for *sit-down strike*”; *overdose* „ (esp. of drugs) an excessive dose”; *to squat* „*Law*. to occupy land or property to which the occupant has no legal title” – COLL).

Atunci însă când exagerările anglizante constituie regula – sau raţiunea însăşi – a procesului de împrumut, se poate bănui o tendinţă de nuanţă subversivă – comparabilă cu „limba de lemn” (pe care Françoise Thom a postulat-o şi a analizat-o în contextul societăţilor totalitare de tip comunist-stalinist). Iată câteva exemple selectate de noi: „comportament *adictiv*”, „metode *experienţiale*” (auzite de la un specialist în psihologie; cf. engl. *experiential* „*Philosophy*. relating to or derived from experience; empirical” (COLL); *flaiere* (în sensul de „prospecte/foi

BDD-V2528 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:01 UTC)

publicitare/fluturaşi"); „Revelion *last minute*" (*Realitatea* TV); „[...] care să ofere *learners*-ilor", „învăţare *lifelong*" (dintr-o prezentare pe ecran, pentru un program european, la UPIT). Paradoxal, se pare că verbul *a previziona* a fost format de anglomanii de la noi, fără influenţa (cel puţin, directă) a elementului anglo-american. (Cf. engl. *prevision*: „*Rare*: 1. the act or power of foreseeing; prescience; 2. a prophetic vision or prophecy" – COLL). Unele barbarisme din această categorie sunt însă numai termeni familiari: „E foarte/destul de/cât se poate de OK! " (Pe când exprimarea: „E *OK cu* mine"? – cf. engl „It's *OK with* me"); „Judeţul Vâlcea e *nambăr uan* în România [la turism]" (auzit în cursul unei întruniri a AJTR, la Horezu, ian. 2010). În acelaşi context, al *barbarismelor*, se situează formaţiile hibride (*romgleze*, cum s-ar zice), de tipul: „campion european *under-douăzeci şi trei*" (Comentator sportiv TV); „campionatul *under nouăsprezece*…" (TVR1, comentator TV, în cursul Campionatului Mondial de Fotbal 2010). Că invazia anglizantă a influenţat – şi continuă să influenţeze – profund limba română, nu numai la nivelul lexicului, o dovedesc cu prisosinţă şi pronunţările anglizante/hiperanglizate de tipul: *Gai de Mopezan*, *Riceard Uagnăr* (semnalate de scriitoarea Ileana Vulpescu). La fel, au auzit numele hispanic *Robles*, aparţinând unui sportiv cubanez, pronunţat ['robălz] (de către un comentator sportiv, la TV, în timpul Olimpiadei de la Londra, 2012); sau numele *Abreu*, pronunţat, alternativ, *Ăbriu* sau *Æbruu*. Mai alarmant pare faptul că unele acronime româneşti sunt înţelese şi/sau pronunţate *à l'anglaise*; un exemplu de anglizare abuzivă (în cazul de faţă, fonetică), ca rezultat al familiarizării crescute a vorbitorilor cu termenii limbii engleze (cf. înţelegerea lui BIG – „(produse de) băcănie, industriale, Gospodina" – ca fiind „ceva mare", după adj. englezesc *big* – semnalată de regretata Mioara Avram) este: „noul *DOOM*" (pronunţat [dum]!)" – pronunţare auzită, nu demult, de o colegă a autorilor, de la un cadru didactic, tot profesor de limba română.

În mod caracteristic, anglicismele cele mai *populare* (frecvente, adică) sunt cele pătrunse în limbajul specific tinerilor şi copiilor, aflaţi sub influenţa directă şi masivă a *mass media*: „*Iúpii*!" (cu accentul pe prima silabă); *Şu!* (în loc de *Uşi!*) – într-o emisiune de tip „reality TV" (la *ProTV*, aug. 2012); „(hai) *şarap*!" (adică: *shut up!*) – formă auzită de noi [CM] pe la mijlocul anilor '70; „Cunosc *tone de* oameni care…" (spus de un designer, pe postul TV *Acasă*), cf. adv. engl. *tons* „(intensifier): *the new flat is tons better than the old one*" (COLL); (tânăra generaţie foloseşte des construcţia: „Îmi *pare rău să* spun (…, dar…)" – calc evident după engl. „*I'm sorry to say/report – spoken*): *We're going to have to lay off 100 employees, I'm sorry to say*" (McM); de fapt, englezii mai spun (formal) şi: „I *regret* to say…" (care se foloseşte şi de către francezi – de unde, foarte probabil, calcul din limba română: *regret să constat că…*). Că lucrurile aşa stau în privinţa apetenţei disproporţionate pentru anglicisme a românei actuale, o arată şi texte de presă sau publicitare precum definiţiile date pentru un rebus, intitulat *Romgleza*, din publicaţia tipărită de firma comercială *Kaufland* (broşură editată de Kaufland România S.C.S., nov. 2010). Unele definiţii sunt corecte, deşi pe alocuri par cam incomplete sau simpliste (de ex., „ocupaţie favorită în afara profesiei = *hobby*", „clădire modernă cu multe etaje = *building*", magazin foarte mare = *supermarket*", „e-n regulă! = *OK*", „grătar pentru fripturi = *gril*" [ortografiat cu un singur *l*], „om cu calităţi senzaţionale (?) = *superman*"; altele însă păcătuiesc din punct de vedere semantic: „echipă sportivă

BDD-V2528 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:01 UTC)

profesionistă [s. n.] = *team*”, „mic obiect de mare valoare [s. n.] = *gadget*” (cf. engl. *gadget* 1. a small mechanical device or appliance; 2. any object that is interesting for its ingenuity or novelty rather than for its practical use” – COLL).

Revenind la *barbarisme*, care afectează practic toate subdomeniile referenţiale şi stilistic-funcţionale ale limbii, suntem de părere că ele reprezintă o sursă de „poluare lingvistică”, pe care şcoala de toate gradele ar trebui s-o combată mai hotărât, dar şi mai nuanţat. Iată câteva exemple, alese dintre numeroasele cazuri fişate de noi: *alarmă* (inclusiv în meniul, tradus, al telefoanelor mobile etc.) pentru „*sonerie* (de ceas)” sau chiar „ceas cu *sonerie*”, cf. engl. *alarm* „5. a. the device in an alarm clock that triggers off the bell or buzzer; b. short for *alarm clock*”; „Coca Cola *Regular*” (scris pe o etichetă de pe un raft al magazinului *Kaufland* – cf. engl. *regular* „1. normal, customary, or usual”); „Passival [un medicament somnifer] – *induce* un somn de calitate” (afiş, într-un magazin de produse farmaceutice naturiste); *linie* „strună/aţă/nailon de undiţă” – cf. engl. *line* „anything long, flexible, and thin, such as a wire or string: *a washing line*; *a fishing line*” (COLL); „VOPSITORIE AUTO // *POLISH*” (anunţ pe o pancartă comercială, Colibaşi-Argeş) – cf. engl. *polish* „3. a substance used to produce a smooth and shiny, often protective surface”; „Tipul contractului: naţional. Calitatea Universităţii din Piteşti: *promoter*” (din documentaţia unui contract de cercetare); „mişcarea e comandată circular în direcţia *clockwise*” (dintr-un articol de inginerie); *headlines* „titluri”, *News* „ştiri” (scrise pe ecran – în genericul telejurnalului transmis de *Realitatea TV*, 18 aug. 2012); „Existând posibilitatea de *advocacy* (?)” (referitor la „mediatorii şcolari”, „în problema abandonului şcolar”); „Confruntare în *panel*” – cf. engl. *panel* „4. a group of persons selected to act as a team in a quiz, to judge a contest, to discuss a topic before an audience, etc.; (as modifier): *a panel game*” (COLL); (scris pe o fişă de examinare clinică, făcută de un specialist în medicină, care voia în mod evident să epateze): „*status* postoperator” (cf. engl. *status* „a state of affairs” – COLL); *accesabilitate* (spus de o persoană din industria modei, la *ProTv*) – cf. engl. *accessibility*; „Când se va reuni *bordul* Fondului Monetar?” (TVR1, 26 iunie 2010) – cf. engl. *board* „5. (sometimes functioning as pl.) a group of people who officially administer a company, trust, etc.: *a board of directors*” (COLL); *memorial*, folosit ca atare, în loc de „monument (comemorativ)” – cf. engl. *memorial* „1. something serving as a remembrance”; *şovinism*, în sensul (oare cât de vechi?) din limba engleză („3. smug irrational belief in the superiority of one’s own race, party, sex, etc.: *male chauvinism*” – COLL); am fost informaţi de vorbitori făcând parte din tânăra generaţie că „l-au auzit la TV”; „Stewarzii” (folosit în comentariile despre Cupa Mondială de fotbal din Africa de Sud; sensul este acela de „oameni de ordine”, cf. engl. *steward* „5. a person who helps to supervise some event or proceedings in an official capacity” – COLL); *a capitaliza* (folosit destul de frecvent în mass media), cf. engl. *to capitalize* (*on sth*.) „to take advantage (of); profit (by)”; „Hărţi de risc şi *hazard*” (în anunţul unei purtătoare de cuvânt a Administraţiei Naţionale „Apele Române” – TVR1) – cf. engl. *hazard* „1. exposure or vulnerability to injury, loss, evil, etc.” – COLL. Barbarisme sau nu, termenii formaţi pe teren românesc reprezintă punctul culminant şi etalonul cel mai convingător al procesului pătrunderii anglicismelor în limba română contemporană. De exemplu: „General Motors va fi *listată* la două burse” (titlu în „Adevărul”, 20 aug 2010, p. 24) – cf.

BDD-V2528 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:01 UTC)

engl. *listed company* „*Stock Exchange*. a company whose shares are quoted on the main market of the London Stock Exchange"; „albumul *remasterizat* anul acesta" [Europa FM]; cf. engl. *master* „an original copy, stencil, tape, etc., from which duplicates are made"; „Alimentele *procesate*, principalii vinovaţi [pentru toxinele din organism]" („Adevărul de seară", luni, 4 ianuarie 2010, p. 12)… deşi în română există verbul *a prelucra* (*alimentele*); aici se pare că se poate invoca specializarea (tehnică) a termenului: cf. engl. *to process* „2. to treat or prepare by a special method, esp. to treat (food) in order to preserve it: *to process cheese*"; „s-au ocupat de *rebranduirea* litoralului bulgăresc" („Adevărul de seară", luni, 4 ianuarie 2010, p. 2); etimonul direct al rom. *brănduit*/*brenduit*/*branduit* este engl. *branded* „identifiable as being the product of a particular manufacturer or marketing company" (COLL); *Bookfest*, *Fânfest* şi alte nume de festivaluri, formate cu sufixoidul *-fest* – cf. engl. *-fest* „*combining form*. an occasion of much or many (of the thing specified): often used to form colloquial or slang words [*songfest*, *slugfest*]. Etymology [< Ger *fest*, a celebration < L *festum*: see FEAST]; *a disconforta* (v. şi încercarea de explicare a lui, în revista „Magazin", 9 august 2012, pag. 2) – de fapt, considerăm că este format în limba română, prin derivare postlocuţinală: a produce/a crea un *disconfort* („neplăcere"); dar acesta, la rândul lui, nu este tot un barbarism?; *Garden Magnolia* (sediu de firmă, pe drumul Rm. Vîlcea-Piteşti), *Garden Iris* (a se observa totuşi ordinea atributelor, invers decât cea din engleză).

Din nefericire, influenţa lexicală anglo-americană, pletorică şi cel mai adesea insidioasă, se manifestă uneori (aşa cum am mai remarcat în cuprinsul acestei lucrări) în mod necontrolat. Iar clasa de cuvinte cunoscute drept *False Friends* sau *paronime interlingvistice* (Manea, Manea: 2009) se regăseşte, în mod clar şi din abundenţă, în contexte specifice exprimării actuale, inclusiv în vorbirea cotidiană. E de observat că (mai ales) limbajul presei vehiculează şi tinde să impună modele de limbă engleză care insinuează sensuri străine, uzurpând semantica obişnuită a termenilor respectivi; de exemplu, *locaţie* „situare, aşezare, localizare, (am)plasare; sediu, local", *decent* „convenabil, satisfăcător, mulţumitor; cum trebuie, ca lumea". Este vorba, prin urmare, despre aşa-numiţii *False Friends*/*faux frères*/*cognati falsi*/*paronime interlingvistice*, sursă categorică de echivoc în exprimare. Iată alte ilustrări ale tipului acestuia de anglicisme: „Este un *avocat* al fotbalului modern"… (folosit de un commentator sportiv, *Eurosport2*, 8.07.2012), cf. engl. *advocate* „a person who upholds or defends a cause; supporter" (COLL); (provenit din traducere): „autorităţile americane au infectat deliberat *prizonieri* proveniţi din Guatemala" (de fapt, erau civili şi… *deţinuţi*), să se compare rom. *prizonier* „captiv, mai ales în timp de război" şi engl. *prisoner* „a person deprived of liberty and kept in prison or some other form of custody as a punishment for a crime, while awaiting trial, or for some other reason" (COLL). Termenul englezesc *to edit* (funcţionând ca False Friend), a generat rom. *a edita*, deşi dicţionarele bilingve consemnează destul de clar ce înseamnă *edit*: „*vt*. 1. a pune la punct *(un text – pt. tipar)*; a redacta. 2. a conduce *(un ziar)*. 3. a monta *(un film)*"; să se compare cu engl. *to edit* „1. to prepare (text) for publication by checking and improving its accuracy, clarity, etc.; 2. to be in charge of (a publication, esp. a periodical): *he edits the local newspaper*; 3. to prepare (a film, tape, etc.) by rearrangement, selection, or rejection of previously filmed or taped material" – COLL. Tot un False Friend pe cale să se impună în uzul

BDD-V2528 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:01 UTC)

limbii române este *referinţe*: „Vă rog să vă treceţi la sfârşitul tabelului şi cărţile publicate în reviste recunoscute CNCSIS, cu toate *referinţele* necesare” – cf. engl. *reference* „a book or passage referred to” (COLL).

Aşa cum am remarcat şi în două contribuţii anterioare (Manea, Manea: 2006, Manea, Manea: 2009), multe anglicisme pătrunse necontrolat şi pletoric în limba română sunt (sau par a fi) traduse direct din engleză. Astfel de cuvinte sau formaţii apar la nivel semantic, morfo-structural, sintactic sau frazeologic. Xenisme sau neologisme asimilate în mod incomplet sau eronat de către vocabularul limbii române, rezultat direct al traducerilor de slabă calitate, ele oferă exemple de limbă nefericite, pe care cititorii (îndeosebi copiii şi adolescenţii) tind să le preia fără discernământ: *fertilizatori* („îngrăşăminte”); „Ţi-am trimis un *memo*” (în traducerea unei telenovele) cf. engl. *memo* „short for *memorandum*” (definit, pentru acest context, ca „(2) a note of things to be remembered” (COLL); „[...] de la *Şcoala* de Medicină a Universităţii din Londra” (în revista „Magazin”, 28 ian. 2010; de fapt, era „*facultatea* de medicină”; în treacăt fie spus, termenul este pe deplin comparabil cu *slujbă*, corespunzător engl. *job* „serviciu, post, loc de muncă”); „UE şi-a fixat nişte *benchmark*-uri” (de observat că chiar şi verbul *a fixa* folosit pentru *a stabili* ar putea fi, în contextul acesta, influenţat de limba engleză!); „[...] a cărei sumă asigurată poate să *exceadă*…” (TVR1, 26 iunie 2010); *a rejecta, rejectat* „respins de societate” (în revista „Magazin”, 20 martie 2010, într-un articol referitor la pictorul italian Caravaggio); „Telemea *maturată* de vacă în saramură” (produs *Delica*); „băieţi [...] cu o *fundaţie* bună [...] *gradual* corupţi de…” („Adevărul literar şi artistic”, 24 martie 2010, p. 5); *repellers* tradus ca *repulsori* (într-o lucrare de statistică economică); „în plină *furtună de zăpadă*” („Ancheta”, 29 nov.-5 dec. 2010, p. 14 – cf. *snowstorm*); „[...] din *clasele medie superioară* şi *superioară*” (în mod sigur, pentru a se traduce engl. *upper middle classes* şi *upper classes*); „Pentru *a preveni Clipboard să apară* automat, faceţi clic pe Opţiuni din partea inferioară a panoului său de activitate” (din meniul în limba română al computerului, în *Microsoft Word*), cf. eng. *to prevent* „(tr.; often foll. by *from*) to keep (someone from doing something); hinder; impede” (COLL). Că articolele respective au fost traduse este evident dacă judecăm după forma incorectă a adjectivelor subliniate din exemplele următoare: „capitala antică *macedoniană*” („Magazin”, nr. 1, 6 ian. 2011, p. 3); „un remarcabil thriller *darwinian*” („Adevărul literar şi artistic”, 24 martie 2010, p. 5). În sfârşit, unele construcţii sunt de-a dreptul comice: „Ambasador al SUA în *UK*” (revista „Magazin”, 23 august 2012, p. 4). Pot fi semnalate şi cazuri interesante cum ar fi preluarea, în traduceri, a unor pseudoanglicisme, create de francezi: „ca urmare a dezvoltării *foot-business*-ului” (traducere din cartea *Fotbalul*, Editura Prietenii Cărţii, 2008, p. 72), cf. fr. *le foot*.

Calchierea (v. şi Manea, Manea, Pruneanu: 2009) constituie unul dintre mecanismele cele mai notabile prin care proliferează influenţa lexicală mai sus citată. Calcul lingvistic – cu alte cuvinte, adoptarea într-o limbă a unui termen sau a unei expresii străine prin folosirea de material de limbă autohton, având la bază un mecanism de imitare – este ilustrat din abundenţă de presa românească a ultimilor peste 20 de ani, dar şi de discursul *mass media*, în genere, ori de discursul public. Poate fi vorba despre: 1. Calc semantic. „O *filosofie* de cheltuire a banului public (*Realitatea TV*, 26.06.2009), cf. engl. *philosophy* „(5) any system of belief, values,

BDD-V2528 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:01 UTC)

or tenets. (6) a personal outlook or viewpoint" (COLL); *prădător* (v. şi DEX2, unde e glosat ca *rar*), cf. engl. *predator* „any carnivorous animal" (COLL); „[...] sunt oameni *educaţi*" (în sensul de „învăţaţi, cu studii/carte" – cf. engl. *educated* „1. having an education, esp. a good one; 2. displaying culture, taste, and knowledge; cultivated" – COLL); „tocmai *împachetaţi*" pentru aceste destinaţii" (*ProTV*, Andreea Esca, 29.04.2011; cf. engl. *packing* [...] sau *pack one's bags* „*Informal*. to get ready to leave"); (de pe net): „Vă rugăm să încercaţi să reduceţi convorbirile de lungă durată pe telefoane mobile şi trimiteţi acest mail tuturor prietenilor şi membrilor de familie de care *vă pasă*" – cf. engl. *to care* „to have regard, affection, or consideration (for)" (COLL); „…pentru marile *lanţuri* [hoteliere]" – întrunire a AJTR, Horezu, ian. 2010; e de menţionat că în prezentare nu se mai pomenise anterior decât incidental ideea de „hotel/cazare", deci sensul acesta al lui *lanţ* trebuia deja cunoscut de publicul auditor – cf. engl, *chain* „(4.a.) a number of establishments such as hotels, shops, etc., having the same owner or management" (COLL); „Acest credit *prietenos* [...]" (la Raiffeisen Bank; calc după engl. *friendly*: „*combining form*. helpful, easy, or good for the person or thing specified: *ozone-friendly*"). 2. Calc morfologic: „Întreaga delegaţie *congresională* trimisă de acest stat…" („Adevărul de seară", 20 ian. 2010, pag. 11). 3. Calchiere cu implicaţii gramaticale: „Scuze, *cowboy*!" (trad ProTV, *Jurassic Park*). Este doar unul dintre zecile de exemple de formă invariabilă pentru cuvinte preluate din limbi ca engleza; aşadar, şi anglicismele (mai recente sau nu) contribuie la mărirea numărului de forme invariabile: aici, vocativul; dar, de obicei, este vorba despre formele de plural sau genitiv-dativ; cf. şi marcarea genului, soldată cu sporirea numărului de substantive epicene din română (ca în exprimarea: „*modelul suedez* X va fi *cerută* în căsătorie de…"). 4. Calc frazeologic: „are *fluturaşi* (în stomac)", cf. engl. *butterflies* „*Informal*. tremors in the stomach region due to nervousness" (COLL); mai ales tinerii şi copiii români au preluat, prin calchiere, imaginea aceasta; *controlul naşterilor* – calchiat după engl. *birth control*; *asistent social*, *asistenţă socială*; „sex *neprotejat*" (calc după engl. *unprotected sex*); „tăierea *pădurilor umede*" (Radio Europa FM) – cf. engl. *rainforests* (corespondentul românesc este, în acest context, *pădure tropicală* – cf. eng. *rainforest* „dense forest found in tropical areas of heavy rainfall. The trees are broad-leaved and evergreen, and the vegetation tends to grow in three layers (undergrowth, intermediate trees and shrubs, and very tall trees, which form a canopy). Also called: *selva*" – COLL); *foaie de parcurs* (cf. engl. *roadmap*) [în domeniul energiei, politicii economice, mediului etc.] (într-un manual de geografie, cls. XII, editura CD Press, 2008); „De când România *a fost parte* a Uniunii Europene..." (ProTv); *chemarea naturii* (expresie calchiată de tânăra generaţie, prin intermediul tipului de traducere din unele producţii cinematografice, emisiuni TV – cf. engl. *call of nature* „*Informal*, euphemistic or humorous. the need to urinate or defecate" (COLL); „[...] dar medaliile au venit *cu un preţ*" – comentariu sportiv TV, la Olimpiada 2012 (cf. engl. *at a price* „at a high price" (COLL); „frăţia dintre [...] şi [...] *este* [acum] *istorie*" (*Antena 1*, sport, 12 oct. 2010) – cf. engl. *history* „(5) an event in the past, esp. one that has been forgotten or reduced in importance: *their quarrel was just history*" (COLL); „Băsescu *salvează ziua*" (într-un talk-show TV, 21.07. 2010), cf. engl. to *save the day* „to stop things from going badly and make a situation end successfully"; se poate avea în vedere şi sensul

BDD-V2528 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:01 UTC)

următor al subst. *day* „a struggle or issue at hand: *the day is lost*” (COLL); expresia englezească se poate traduce foarte bine ca: „a face (lucrurile) să se termine cu bine”; „a o scoate la capăt (cu bine)”; „a duce treaba (cu bine) la capăt (cu bine)” etc. 5. Calchierea unor unităţi paremiologice, care sunt traduse în întregime (şi, din păcate, literal): *Un măr pe zi ţine doctorul departe!* – cf. engl. *An apple a day keeps the doctor away* (reclamă pentru un produs farmaceutic). Există şi situaţii speciale, când calchierea se face prin preluare de imagini culturale – sau prin *citatul* de tip cultural: „Big Brother” *va veghea* la liniştea noastră” (titlu din „Adevărul de seară”, 20 ian. 2010, pag. 3; apoi, în text: „Poliţiştii cer «Big Brother» pe străzile din Piteşti…”; cf. engl. *Big Brother* „a person, organization, etc., that exercises total dictatorial control [C20: after a character in George Orwell’s novel *1984* (1949)”. La noi, mai ales în contextul acesta, se pierde tocmai ideea, peiorativă, de „control dictatorial”, exprimarea devenind, paradoxal, marcată pozitiv. Alt exemplu: „Pensiunea *Casa Albă*” (Rm. Vâlcea) – cf. engl. *(the) White House* „1. the official Washington residence of the president of the U.S.; 2. the U.S. presidency” (COLL).

Problemele care apar ca efect al proliferării, de cele mai multe ori haotice, a neologismelor de origine anglo-americană sunt multiple – şi de foarte multe ori greu de rezolvat: (1) Uneori se creează confuzii de utilizare a termenilor în cauză (generate de cunoaşterea superficială a limbii engleze): „*mash*-ul publicitar [agăţat undeva]” (în „România Mare”, 12 ian. 2011 – unde, de fapt, se citează din alt ziar); credem că autorii s-au gândit la *mesh*, adică un fel de *banner* publicitar, cu o structură mai rară, ca o reţea; „E o echipă *first-class* … [vorbitorul ezită: *ăăă*]… *top-class*” (antrenor sportiv; ProTV). (1.1) De multe ori se poate ajunge la echivoc: „Limita băutului *decent*: Bea până ţi se pare frumoasă, dar încă nu vrei să o ceri de nevastă…” (cules de pe Internet); „Dan e un personaj *intrigant*” (elev de cls. a VIII-a) – cf. engl. *intriguing* „arousing great interest or curiosity: *an intriguing mystery*” (COLL); „varianta finală a schemei de *taxare*” (deşi, puţin mai înainte, apărea „*impozitarea* energiei nucleare” – în „Adevărul”, 20 aug. 2010, p. 12), cf. engl. *tax* „a compulsory financial contribution imposed by a government to raise revenue, levied on the income or property of persons or organizations, on the production costs or sales prices of goods and services, etc.” şi *taxation* „1. the act or principle of levying taxes or the condition of being taxed; 2. a. an amount assessed as tax; b. a tax rate; 3. revenue from taxes”. (1.2) Apar probleme legate de semantica termenilor respectivi: „programe [...] *non-formale*”, „programe *informale*”; problema care se pune este următoarea: care este, de fapt, diferenţa între *informal* şi *non-formal*? (2) Se poate ajunge la exprimări ridicole sau involuntar umoristice: „Fişierele *suspicioase* au fost trimise la…” (din meniul în limba română al programului *NOD3 antivirus* al computerului); „Dacă nu te ruşinezi să faci următoarele, urmează *direcţiile*: [...]” (material preluat de pe Internet, evident tradus din engleză); „*Stilist* protezist de unghii” (scris pe afişul unui centru local de recalificare). (3) Apar unele formaţii hibride şi/sau incorecte: *Infotainment*; *covridog* (numele unui produs vândut la chioşcurile firmei Petru, Rm. Vâlcea – un fel de hotdog în aluat de covrig, care seamănă cu un baton şi e acoperit cu puţin susan); „Obiectivele tuturor colaboratorilor trebuie să fie *priorizate*” (dintr-o lucrare de managementul întreprinderii a unui inginer de la firma *Dacia-Renault*). (4) Apar probleme de pronunţare; chestiunea e oricum destul de spinoasă, dată fiind divergenţa dintre

BDD-V2528 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:01 UTC)

sistemele fonematice ale limbii engleze şi limbii române; ajunge să citǎm doar cazul lui *management* şi al lui *sandvici*. Iată un exemplu de variaţie în uz: *SMS*, pronunţat [es-em-es] şi [se-me-se]. Din păcate, în acest subdomeniu, chiar activitatea de normare a limbii pare să mai şchioapete. De pildă, marcarea grafică a pronunţării în $DOOM_2$ pentru termenul *agreemént* [agrímănt] este cu totul contrară convenţiilor foneticii limbii engleze; la fel, pronunţarea dată pentru *all right* [ólrait]; *airbus* [érbüs] – în ultimul caz, şi informaţia că provine din „fr., engl."; dar, dacă ar fi din franceză, nu s-ar accentua pe prima silabă; dacă ar fi din engleză, n-ar avea pronunţarea [-ü-].

Este foarte interesant de notat influenţele pe care influxul lexical anglicizant le exercită asupra stilului specific discursului din sfera publică ori privată: „Un *must-have*…" (scris pe un banner-reclamă, în Piteşti, pentru firma Mercedes Benz); „Spiritul *Top Gear*"; „te *bipuiesc* eu mai târziu" (mai rar, glumeţ, a *bipăi*). Un exemplu de stil argotic (sau „băieţesc"): „Nu-l prea ajută *hardu'* (cf. *zoom*!). Un argotism preluat prin calchiere este *zăpadă*, cf. engl. *snow* „cocaine". De cele mai multe ori vorbitorul caută prestigiul termenului provenit din engleză, având ca efect presupus epatarea interlocutorului: *Happy hour* „a time, usually in the early evening, when some pubs or bars sell drinks at reduced prices" – un citat cultural (involuntar): realizatorul Măruţă are o emisiune (pe ProTV) cu numele acesta; *Ieftin Shop*, magazin la Mioveni, jud. Argeş; *After Dark Club* (restaurant în Predeal); *Petru Power Distribution*, firmă în comuna Hârtieşti din judeţul Argeş, care vinde „*Premixuri &* corectori făină"; *Autoturf*; *Vinyl* (ambele, pe o firmă de magazin „Mocheta" din Rm. Vâlcea); „Restaurant… *Night Club* … *Sexy Show*" (se poate observa că *night club* e folosit pentru a înlocui acum defunctul „bar de noapte"); *Oops!* (local în Rm. Vâlcea); *Ful Impuls* (cafenea în oraşul Slatina). Alteori, este vorba despre efortul de eufemizare şi/sau eufonizare: *flexibil* (referitor la un program de lucru etc. – cf. engl. *flexible* „adaptable or variable: *flexible working hours*"); *bodyguard* (cf. *paznic* – de pildă, cel de la intrarea unei şcoli generale). Uneori, eufonizarea merge mână în mână cu practica neologismlui *conotativ* (v. şi Stoichiţoiu: 2001); am adăuga că aceste cazuri de eufemizare ar putea fi numite şi *neologisme ideologice*; de pildă, „*a reabilita* (o clădire)" sau termenul *a redecora*, *redecorare* (până nu demult se zicea *a zugrăvi din nou*, *zugrăveală*). Iată alte câteva exemple de eufemisme inspirate de limba engleză, în special ca „politically correct terms": „familie *monoparentală*"; „ţigani aciuaţi pe lângă *comunităţile* din câmpia Bărăganului" (în „Adevărul", 20 aug 2010, p. 11); „(la) *baie*" – cf. engl. *bathroom* „1. a room containing a bath or shower and usually a washbasin and lavatory; 2. *U.S. and Canadian*. another name for *lavatory*". Până şi iaurtul poate dobândi în acest fel un anume grad de nobleţe: „LACTAG – Iaurt *light*" (etichetă pe produs). De asemenea, notabile sunt exemplele de creativitate lexico-semantică: „[...] am *scanat* toată ţara" (jurnalistă, care scria despre diverse obiective şi destinaţii turistice din România – la o întrunire a AJTR, Horezu, ian. 2010).

Dar cele mai reprezentative par să fie exprimările voit anglicizante sau anglicismele conotative, mai ales în limbajul presei: „La CS Mioveni – Dulcea şi Stan – *out*!" („Argeşul", 11–12 dec 2010, p. 6); „*Update* la scandalul „Mită de MAI" " (din „Ancheta", 29 nov.-5 dec. 2010, p. 1); „*Masterplanul* pentru dezvoltarea zonei montane a judeţului Argeş" (p. 17); „*Dealerii* de cocaină" (p. 20);

BDD-V2528 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:01 UTC)

„S. S. este o *mamă singură*” (p. 20) – cf. engl. *single* (*mother*) „(also postpositive) unmarried”; „Louis Van Gaal a vrut să le arate tuturor ca „*are testicole*” (cf. engl. *to have balls*, p. 15); „Raluca Sandu este în prezent mamă *singură*” (p. 13); „Fed Cup” (p. 15); „[...] câte CV-uri se vor bate pentru o ofertă de *job*…” (*Adevărul de seară*, luni, 4 ianuarie 2010, p. 2); „De la *head-hunting* la… vânătoarea de inimi” (titlu, p. 10, *Curentul*, 4 febr. 2011); „Poţi apela la un personal *matchmaker*. Adică un peţitor profesionist care să-ţi caute sufletul pereche” „Ideea (…[este]) inspirată din modul *corporate* în care activăm”; „au multe de oferit într-o *relaţie*” (calc după engl. *relationship*); „Experienţa noastră anterioară de *recrutare* şi *head-hunting*…”; „Şi… a *funcţionat*!” (cf *It worked*!); „Metoda se numeşte *matchmaking* [s.n.] şi seamănă cu *recrutarea* pentru un *job*”; „un minim de *profile* recomandate”; „De cele mai multe ori, este ales serviciul de „*head and heart hunting*”, „*pachet* cu preţuri între [...]” etc. Pe de altă parte, există destul de numeroase anglicisme care au ajuns veritabile *clişee* în exprimarea actuală: „*Profilul* unui ucigaş în serie” („Magazin”, 28 ian. 2010, p. 3); personal, am prefera traducerea engl. *profile* ca *fişă personală*; „*Profilul* său [al unui bandit britanic evadat] pe *site*-ul de *socializare* Facebook a făcut furori” („Adevărul de seară”, luni, 4 ianuarie 2010, p. 11); cf. termenul englezesc corespunzător: *profile* „a short biographical sketch of a subject”; *fabulos* – cf. engl. *fabulous* „2. *Informal*. extremely good: *a fabulous time at the party*” (COLL); *a socializa* „a-şi petrece timpul în mod plăcut, într-un grup – mai ales discutând” şi *socializare* (deşi comparaţia cu sensurile pe care le dau dicţionarele curente ale limbii engleze nu este favorabilă sensului recent din limba română: v. engl. *socialization* or *socialisation* „1. *Psychol*. the modification from infancy of an individual’s behaviour to conform with the demands of social life; 2. the act of socializing or the state of being socialized”; v. *to socialize* or *socialise* „1. (intr.) to behave in a friendly or sociable manner; 2. (tr.) to prepare for life in society; 3. (tr.) *Chiefly U.S.* to alter or create so as to be in accordance with socialist principles, as by nationalization” – COLL). Termenul *eveniment* (calchiat după engl. *event*) tinde să se generalizeze – şi pentru sensul de „acţiune (culturală/artistică)”, „manifestare (în cadrul unui program mai larg)”: „Calendar ecologic: Data [...] *Evenimentul* [...]”; spre deosebire de *eveniment*, termenul *manifestare (artistică)* pare să aducă aminte de perioada comunistă. Alţi termeni care se bucură de o largă popularitate – adevărate „buzzwords”[4] – sunt: *a poziţiona* („*Poziţionaţi* mâinile sub baterie” – la toalete, în hotelul *Măgura Buzăului*); *frustrant* („e foarte *frustrant*” – într-o traducere de documentar, la *Animal Planet*); *a se centra pe*, cu varianta *a* (*se*) *focusa pe…/asupra*…; *incluziune* (cf. engl. *inclusion* „1. the act of including or the state of being included; 2. something included…”); *mogul* (de presă, cinema etc.), cf. engl. *mogul* „an important or powerful person”; *baron* (local etc.), cf. engl. *baron* „a powerful businessman or financier: *a press baron*” (de altfel, în engleză *bulibaşă* se zice *gypsy baron*).

Câteva concluzii finale se impun. În contextul în care în lingvistica şi lexicologia românească se vorbeşte chiar despre… *romgleză* (cf. *franglais* ori

[4] Termenul englezesc *buzz word* este definit ca: „*Informal*. a word, often originating in a particular jargon, that becomes a vogue word in the community as a whole or among a particular group” (COLL).

BDD-V2528 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:01 UTC)

Spanglish), considerăm că trebuie sporite eforturile de cultivare sau *ecologizare* a limbii române, departe de ideea de normare rigidă, ci mai degrabă în spiritul a ceea ce s-a numit adesea *duhul* sau *înţelepciunea* limbii, care – s-a dovedit de-a lungul istoriei – nu exclude, ci dimpotrivă încurajează noul, toleranţa, diversitatea, incluziunea, valori aflate în legătură şi cu (post-)modernul concept de globalizare. Se poate remarca o tensiune între categoria cuvintelor de provenienţă anglo-americană care tind să se impună sau se pot impune ca termeni de specialitate şi restul neologismelor. De asemenea, există în mod evident clasa anglicismelor conotative (sau a celor *de lux*), opusă în mod principial celor denotative (sau *utile*). Lingviştii, lexicologi sau lexicografi, care se ocupă de selectarea şi analizarea acestor fapte de limbă ar putea fi consideraţi, ironic, nişte simpli „culegători de efemeride", dar munca lor are cu siguranţă ceva din valoarea generalizatoare a activităţii istoricului sau a arheologului.

Normarea trebuie să fie o activitate colectivă/de grup, un efort concertat, atent gestionat, bazat pe alcătuirea şi analizarea de corpusuri substanţiale şi bine întocmite, căci răspunderea pentru relevanţa, corectitudinea, puterea de sinteză şi clarviziunea normelor stabilite le revine în mod direct şi indubitabil lingviştilor angrenaţi în acest demers, în calitatea lor de oameni de ştiinţă. Normarea lexicală este, de aceea, un efort care trebuie să aibă la bază metode statistice, cât mai obiective şi precise. Pornind de la premisa că, în realitate, conflictul dintre latura normativ-prescriptivă şi cea descriptivă este numai aparent şi că, într-o măsură omenească, lingvistul poate fi obiectiv în acest domeniu, unde ideea de normă este completată fericit de cea de acceptabilitate, putem conchide că, în contextul limbii române actuale, categoria lexicală aparte constituită de neologisme (şi, în cadrul acestora, de anglicisme) poate fi „ecologizată", prin eforturi deosebite, este adevărat, dar spre mai binele funcţionării limbii şi al utilizatorilor ei. O propunere – sperăm că nu prea îndrăzneaţă – ar fi să se alcătuiască un „ghid" electronic/*online* care să cuprindă şi să exemplifice, explicitându-le, cele mai frecvente surse de eroare presupuse de folosirea neologismelor din limba română. Ar fi, în cel mai rău caz, un instrument interactiv, de „self-teaching", care ar impulsiona, credem, în mod considerabil însuşirea şi utilizarea corectă, conştientă şi eficientă a neologismelor, îndeosebi a celor mai recente.

Bibliografie

Avram 2001: Mioara Avram, *Cuvintele limbii române între corect şi incorect*, Chişinău, Editura *Cartier*.

Avram 1997: Mioara Avram, *Anglicismele în limba română actuală*, Bucureşti, Editura Academiei Române.

Bidu-Vrănceanu, Forăscu 1988: Angela Bidu-Vrănceanu, Narcisa Forăscu, *Cuvinte şi sensuri*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică.

Bulgăr 1976: Gheorghe Bulgăr (ed.), *Scriitori români despre limbă şi stil*, Bucureşti, Editura Albatros.

COLL = *Collins English Dictionary and Thesaurus – © Collins Electronic Dictionary Data*, Harper Collins Publishers, 1992.

DCR = Florica Dimitrescu, *Dicţionar de cuvinte recente*, ediţia a II-a, Bucureşti, Editura Logos, 1997.

BDD-V2528 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:01 UTC)

DEX[2] = *Dicţionarul explicativ al limbii române*, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 1998.

DLR = *Dicţionarul limbii române*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2010.

DOOM[2] = *Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române*, ediţia a II-a revăzută şi adăugită, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 2005.

Hristea 2001: Theodor Hristea, *Inovaţii lingvistice negative în limba română contemporană*, în *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale*, Editura Universităţii din Bucureşti.

Hristea 1994: Theodor Hristea, *Probleme de cultivare şi de studiere a limbii române contemporane*, Academia Universitară Athenæum.

LPD = J.C. Wells, *Longman Pronunciation Dictionary*, Longman Ltd., 1998.

Manea 2010: Constantin Manea, *Lexicological, lexicographic and didactic issues concerning norm-establishing in the lexicon of current Romanian – with special reference to neologisms*, în *Perspectives contemporaines sur le monde médieval*, Piteşti, Editura Tiparg.

Manea, Manea 2009: Constantin Manea, Maria-Camelia Manea, *Distorsiuni ale comunicării în limba română legate de activitatea de traducere*, în vol. *Distorsionări în comunicarea lingvistică, literară şi etnofolclorică românească şi contextul european*, Academia Română, Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iaşi, Editura Alfa, p. 219–228.

Manea, Manea, Pruneanu 2009: Constantin Manea, Maria-Camelia Manea, Dănuţa Magdalena Pruneanu, *Note asupra împrumuturilor lexicale recente din limba engleză – calchiere, adaptare, traducere*, in vol. *Lucrările celui de-al doilea simpozion internaţional de lingvistică, Bucureşti, 28/29 noiembrie, 2008*, sub egida Academiei Române, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan–Al. Rosetti”, Editura Universităţii din Bucureşti, p. 243–254.

Manea, Manea 2007: Constantin Manea, Maria-Camelia Manea, *Anglicismele „revizitate”: aspecte „minore” ale împrumutului lexical din limba engleză*, în vol. *Al treilea simpozion internaţional. Limbi, culturi şi civilizaţii europene în contact. Perspective istorice şi contemporane*, Universitatea „Valahia” din Târgovişte, p. 217–226.

Manea, Manea 2007: Constantin Manea, Maria-Camelia Manea, *Exprimări noi în limbajul presei româneşti actuale. Cuvinte, sensuri, forme*, în vol. *Al treilea simpozion internaţional. Limbi, culturi şi civilizaţii europene în contact. Perspective istorice şi contemporane*, Universitatea „Valahia” din Târgovişte, p. 227–231.

Manea, Manea 2006: Constantin Manea, Maria-Camelia Manea, *Translation from English and Decalcomania – as Sources of Both Errors and Lexical Enrichment in Contemporary Romanian*, în vol. *Studii de gramatică contrastivă*, nr. 6, Editura Universităţii din Piteşti, p. 103–118.

MDN = Florin Marcu, *Marele dicţionar de neologisme*, Bucureşti, Editura Saeculum I.O., 2000.

MCM = *MacMillan English Dictionary for Advanced Learners*, MacMillan Publishers Limited, 2002.

Panovf 1981: Irina Panovf, *Dicţionar englez-român*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică.

Rey-Debove, Gagnon 1980: Josette Rey-Debove, Gilberte Gagnon, *Dictionnaire des Anglicismes – les mots anglais et américains en français*, Paris, Le Robert.

Stoichiţoiu-Ichim 2001: Adriana Stoichiţoiu-Ichim, *Vocabularul limbii române actuale – Dinamică, creativitate, influenţe*, Bucureşti, Editura ALL.

Stoichiţoiu-Ichim 1993: Adriana Stoichiţoiu-Ichim, *Anglomania – o formă de snobism lingvistic*, în „Comunicările Hyperion”, vol. II, Bucureşti, Editura Hyperion XXI, p. 270–280.

BDD-V2528 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:01 UTC)

Stoichiţoiu-Ichim 1996: Adriana Stoichiţoiu-Ichim, *Observaţii privind influenţa engleză în limbajul publicistic actual (I)*, în „Limbă şi literatură”, vol. II (XLI), p. 37–45.
Stoichiţoiu-Ichim 1997: Adriana Stoichiţoiu-Ichim, *Influenţa engleză în limbajul presei actuale: o perspectivă normativă*, în „Comunicările Hyperion”, nr. 6, Bucureşti, Editura Hyperion XXI, p. 167–181.

Neologisms “Revisited”. Words that “claim right of entrance into the Romanian language”

The aim of the present paper is to synthetically appraise and illustrate the scope of the neologistic influx of a more recent date. The presentation concerns lexical enrichment overall, the interplay of the neologistic and the vernacular lexical stock, and very recent terms in Romanian, as well as some of the word formation mechanisms to which they are attributable. Standardization issues are incidentally dealt with, as a matter of principle. The major inflow of recent English loanwords coming into Romanian is analyzed and exemplified by means of illustrations culled from both specialized vocabularies and the jargon of today’s press. Errors, solecisms and barbarisms are briefly highlighted. Terms representative of various fields and types of discourse are then presented, followed by the main classes of hyper-Englished forms, and Anglicisms generated by calque and translation proper. Some implications are analyzed, which affect semantics, understandability, grammaticalness and form. The purport of connotative vs. denotative Anglicisms is then dealt with, as well as Englished clichés. Finally, a set of tentative conclusions are sketched, referring to normative issues and the need for newer didactic instruments in dealing with neologisms.

BDD-V2528 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:01 UTC)